

KALBŲ POLITIKA

Siekdama skatinti judumą ir tarpkultūrinį supratimą, ES nurodė, kad kalbų mokymasis yra svarbus prioritetas, ir finansuoja daugybę šios srities programų bei projektų. ES nuomone, daugiakalbystė – svarbus Europos konkurencingumo aspektas. Taigi vienas iš ES kalbų politikos tikslų yra siekti, kad kiekvienas Europos Sąjungos pilietis mokėtų ne tik savo gimtąją kalbą, bet ir dar dvi kitas kalbas.

TEISINIS PAGRINDAS

Kalbų įvairovė Europoje yra įprastinė kasdienybės dalis. Kalbos yra neatsiejama Europos tapatybės dalis ir tiesioginė kultūros išraiška. Principu „suvienijusi įvairovę“ grindžiamoje Europos Sąjungoje tiek asmenims, tiek organizacijoms ir įmonėms gebėjimas bendrauti keliomis kalbomis yra svarbus privalumas. Kalbos ne tik labai svarbios kasdieniame Europos Sąjungos gyvenime, jos taip pat būtinos siekiant gerbti kultūrų ir kalbų įvairovę ES.

Pagarba kalbų įvairovei yra pagrindinė ES vertybė, kaip ir pagarba asmeniui bei atvirumas kitoms kultūroms. Tai įrašyta Europos Sąjungos sutarties preambulėje, kurioje nurodoma, kad įkvėpimo semiamasi „iš Europos kultūrinio, religinio ir humanistinio paveldo“, ir „patvirtinama ištikimybė laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms“ principams. Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 2 straipsnyje didelė reikšmė teikiama pagarbai žmogaus teisėms ir nediskriminavimui, o 3 straipsnyje teigiama, kad ES „gerbia turtingą savo kultūros ir kalbų įvairovę“. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 165 straipsnio 2 dalyje pabrėžiama, kad Sąjunga savo veiksmais siekia „plėtoti europinę pakraipą švietimo srityje, ypač mokant valstybių narių kalbų ir jas populiarinant“ ir kad to turi būti siekiama visapusiškai gerbiant kultūrų ir kalbų įvairovę (SESV 165 straipsnio 1 dalis).

Pagal 2000 m. priimtą ES pagrindinių teisių chartiją, kuri pagal Lisabonos sutartį yra teisiškai privaloma, draudžiama diskriminuoti dėl kalbos (21 straipsnis) ir Sąjunga įpareigojama gerbti kalbų įvairovę (22 straipsnis).

Pirmasis 1958 m. reglamentas, kuriuo nustatytos kalbos, kurios turėjo būti naudojamos buvusioje Europos ekonominėje bendrijoje^[1], buvo iš dalies pakeistas po to, kai prie ES prisijungė kitos šalys, ir kartu su ES sutarties 55 straipsnio 1 dalimi apibrėžia oficialiąsias ES kalbas^[2]. Remiantis SESV 24 straipsniu, kiekvienas ES pilietis turi teisę rašyti ES institucijoms ar įstaigoms viena iš šių ir gauti atsakymą ta pačia kalba.

TIKSLAI

ES kalbų politika grindžiama pagarba kalbų įvairovei visose valstybėse narėse ir kultūrų dialogo visoje ES kūrimu. Siekiant praktiškai įgyvendinti savitarpio supratimą, ES skatina užsienio

[1]OL C 17, 1958 106, p. 385.

[2]24 oficialiosios ES kalbos: airių, anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, olandų, prancūzų, portugalų, rumunų, slovakų, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių.

kalbų mokymą ir mokymąsi ir kiekvieno piliečio judumą, taikydama specialias švietimo ir profesinio mokymo programas. Užsienio kalbos mokėjimas yra vienas iš pagrindinių įgūdžių, kuriuos įgyti turi visi ES piliečiai, siekdami turėti daugiau mokymosi ir įsidarbinimo galimybių. Todėl ES pritaria minčiai, kad kiekvienas pilietis turėtų mokėti ne tik savo gimtąją kalbą, bet ir dar dvi užsienio kalbas ([COM\(2008\) 0566](#)). Taip pat ES, remdamasi Europos Tarybos Europos regioninių arba mažumų kalbų chartija, bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, siekdama apsaugoti mažumas.

Vadovaujantis 2014 m. gegužės 20 d. Europos Vadovų Tarybos išvadomis dėl daugiakalbystės ir kalbinių kompetencijų tobulinimo^[3], pagal Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą („ET 2020“) kalbos laikomos vienu iš pagrindinių įgūdžių švietimo srityje.

Be to, nuo 2001 m. rugsėjo 26-oji yra Europos kalbų diena, kuri minima siekiant didinti informuotumą apie didelę Europos kalbų įvairovę.

Kalbų aspektu Europos Parlamentas yra patvirtinęs visiškos daugiakalbystės politiką, pagal kurią visos ES kalbos yra vienodai svarbios. Visi Parlamento dokumentai verčiami į visas oficialiąsias ES kalbas ir kiekvienas Europos Parlamento narys turi teisę kalbėti pasirinkta kalba.

LAIMĖJIMAI

A. Politikos formavimas ir parama kalbų moksliniams tyrimams

1. Mažumų kalbų apsauga

2013 m. Parlamentas patvirtino rezoliuciją dėl Europos kalbų išnykimo grėsmės ir kalbų įvairovės Europos Sąjungoje^[4], kurioje ragino valstybes nares daugiau dėmesio skirti Europos kalboms, kurioms gresia išnykimas, ir įsipareigoti saugoti ir skatinti Sąjungos kalbų ir kultūrų paveldo įvairovę. Ši rezoliucija – tai tolesni veiksmai, susiję su Parlamento rezoliucija dėl regioninių ir rečiau vartojamų kalbų^[5] ir atitinkama Tarybos rezoliucija dėl kalbų įvairovės ir kalbų mokymosi skatinimo^[6], po kurių Komisija parengė keletą veiksmų planų ir bendrųjų strategijų, kurių tikslas – skatinti kalbų mokymąsi ir kalbų įvairovę ([COM\(2003\) 0449](#); [COM\(2005\) 0596](#)).

2. Duomenų apie kalbų mokėjimą palyginamumas

2005 m. Komisija paskelbė komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos kalbų mokėjimo indikatorius“ ([COM\(2005\) 0356](#)), kuris yra priemonė bendram kalbų mokėjimui įvertinti visose valstybėse narėse. Šio darbo programa išdėstyta 2007 m. balandžio 13 d. priimtame Komisijos komunikate ([COM\(2007\) 0184](#)). Kaip nurodyta 2005 m. Komisijos komunikate, „indikatoriaus tikslas – įvertinti bendrą užsienio kalbų mokėjimą kiekvienoje valstybėje narėje“. Dėl palyginamų duomenų apie kalbų mokėjimą visose valstybėse narėse šis indikatorius taip pat padeda nustatyti, ar priemonės, kurių imamas siekiant tikslo „gimtoji kalba + dvi užsienio kalbos“, yra veiksmingos. Buvo sudaryta Patariamoji taryba, ji pateikė pirmosios apklausos rezultatus 2011 m., iš kurių matyti, kad reikia patobulinti kalbų mokymosi mokyklose strategijos įgyvendinimą.

3. Europos šiuolaikinių kalbų centras (ECML) ir „Mercator“

ES remia du kalbų srities mokslinių tyrimų centrus – Europos šiuolaikinių kalbų centrą (angl. ECML) ir Europos daugiakalbystės ir kalbų mokymosi mokslinių tyrimų centrą

[3]OL C 183, 2014 6 14, p. 26.

[4]OL C 93, 2016 3 9, p. 52.

[5]OL C 76 E, 2004 3 25, p. 374.

[6]OL C 50, 2002 2 23, p. 1.

(„Mercator“). ECML skatina meistriškumą ir inovacijas kalbų mokymo procese ir padeda europiečiams veiksmingiau mokytis kalbų. Pagrindiniai ECML tikslai yra padėti valstybėms narėms įgyvendinti veiksmingą kalbų mokymo politiką sutelkiant dėmesį į kalbų mokymąsi ir mokymą, skatinti dialogą ir keitimąsi geriausia praktika ir remti su programa susijusius tinklus ir mokslinių tyrimų projektus. „Mercator“ yra penkių mokslinių tyrimų ir dokumentacijos centrų tinklo dalis ir specializuojasi regioninių ir mažumų kalbų Europos Sąjungoje srityje.

4. Europos vertimo raštu magistro studijos

Europos vertimo raštu magistro (EMT) studijos yra kokybės ženklas, suteikiamas universitetų vertimo raštu mokymo programoms, kurios atitinka sutartus profesinius standartus ir rinkos poreikius. Svarbiausias EMT tikslas – pagerinti vertimo raštu mokymo kokybę ir parengti labai kvalifikuotus žmones dirbti vertėjais raštu Europos Sąjungoje. Taikant EMT siekiama sustiprinti vertėjo raštu profesijos statusą Europos Sąjungoje.

5. Europos Komisijos automatizuoto vertimo raštu sistema MT@EC

Komisijos automatizuoto vertimo raštu sistema sudaro galimybę greitai patikrinti į sistemą įvesto teksto bendrą mintį. MT@EC sudaro galimybę tvarkyti ir versti raštu tekstus ir dokumentus, susijusius su ES politika, dvidešimt keturiomis oficialiosiomis ES kalbomis. Viešųjų administracijos organų pareigūnai ES valstybėse narėse ir EEE šalyse gali naudotis šia sistema nemokamai.

B. Veiksmų programos

1. Programa „Erasmus+“

2014 m. sausio mėn. pradėta įgyvendinti programa „Erasmus+“ yra 2014–2020 m. ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programa. Kalbų mokymosi ir kalbų įvairovės skatinimas yra vienas iš konkrečių šios programos tikslų. Programos „Erasmus+“ vadove teigiama: „nustatytomis galimybėmis teikti kalbinę paramą siekiama užtikrinti didesnę mobilumo veiksmingumą ir efektyvumą, gerinti mokymosi rezultatus, taigi padėti siekti šio specialaus Programos tikslo“ (11 p.). Kalbinė parama teikiama naudojant „Erasmus+“ kalbinį parengimą internetu (angl. Online Linguistic Support) judumo veiksmų dalyviams siekiant išmokti priimančiosios šalies kalbą. Programa „Erasmus+“ taip pat skatinamas bendradarbiavimas inovacijų ir gerosios praktikos mainų tikslais taikant strateginę partnerystę kalbų mokymo ir mokymosi srityje. Be to, finansavimas kalbinei paramai prireikus gali būti teikiamas dotacijas pagal strateginę partnerystę gaunantiems subjektams, kurie organizuoja ilgalaikę darbuotojų, su jaunimu dirbančių asmenų ir besimokančių asmenų mokymo ir didaktinę veiklą. Taip pat kasmet pagal programą „Erasmus+“ finansuojama daug projektų, siekiant remti ženklų kalbos mokymą ir mokymąsi ir skatinti informuotumą apie kalbų įvairovę bei apsaugoti mažumų kalbas.

2. Programa „Kūrybiška Europa“

Pagal programos „Kūrybiška Europa“ [Kultūros paprogramę](#) parama teikiama knygoms ir rankraščiams versti.

3. Europos kalbų diena

Paskatintos didelės Europos kalbų metų (2001) sėkmės, ES ir Europos Taryba nusprendė kiekvienų metų rugsėjo 26 d. minėti Europos kalbų dieną, per kurią visoje ES rengiami įvairūs renginiai kalbų mokymuisi skatinti. Per Europos kalbų dieną siekiama supažindinti piliečius su daugeliu kalbų, kuriomis kalbama Europoje, ir juos skatinti jų mokytis.

C. Premijos

1. Europos kalbų ženklas

Europos kalbų ženklas yra Komisijos skiriama premija, kuria siekiama skatinti naujas iniciatyvas kalbų mokymo ir mokymosi srityse, įvertinti naujus kalbų mokymo metodus ir didinti informuotumą apie regionines ir mažumų kalbas. Premija teikiama dalyvaujančių šalių projektams už labiausiai inovatyvius kalbų mokymosi projektus, asmeniui, kuris pasiekė didžiausios pažangos užsienio kalbų mokymosi srityje, ir geriausiam kalbų mokytojui.

2. „Juvenes Translatores“

Kiekvienais metais Komisija skiria premiją už geriausią vertimą, kurį valstybėse narėse atliko 17 metų moksleivis. Moksleiviai gali pasirinkti versti iš bet kurios oficialiosios Europos Sąjungos kalbos į bet kurią oficialiąją ES kalbą.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

2013 m. lapkričio 19 d. Parlamentas patvirtino programas „Erasmus+“ ir „Kūrybiška Europa“. Parlamentas įtraukė konkrečią nuostatą dėl Europos filmų subtitravimo, dubliavimo ir garsinių aprašymų finansavimo, o tai turėtų suteikti daugiau galimybių susipažinti su Europos darbais ir užtikrinti jų sklaidą tarpvalstybinio mastu. Kaip viena iš teisėkūros institucijų, Parlamentas, siekdamas suteikti naują postūmį kalbų politikos plėtojimui Europoje, savo iniciatyva gali rengti pranešimus. Savo 2009 m. kovo 24 d. rezoliucijoje „Daugiakalbystė – Europos turtas ir bendras rūpestis“^[7] Parlamentas pakartojo, kad remia ES politiką daugiakalbystės ir kalbų įvairovės srityje, taip pat paragino Komisiją parengti priemones kalbų įvairovės svarbai ES pripažinti ir šiai įvairovei skatinti. Savo rezoliucijoje dėl Europos kalbų išnykimo grėsmės ir kalbų įvairovės^[8] Parlamentas kreipėsi į Komisiją ir valstybes nares, kad jos remtų kalbas, kurioms gresia išnykimas.

2016 m. lapkričio 23 d. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl gestų kalbų ir profesionalių gestų kalbų vertėjų^[9] siekdamas pabrėžti, kad kurtiesiems, kurtiesiems ir akliesiems bei klausos sutrikimų turintiems asmenims turi būti prieinama tokia pati informacija ir komunikacijos būdai, kaip ir visiems kitiems, užtikrinant gestų kalbos vertimo, subtitravimo, balso konvertavimo į tekstą paslaugas ir (arba) alternatyvius komunikacijos būdus, įskaitant vertėjus žodžiu. Rezoliucijoje taip pat pripažįstama, kad ES institucijos jau užtikrina prieinamumą vykstant viešiesiems renginiams ir komitetų posėdžiams.

„Mažumų kalbos ir švietimas. Geriausia patirtis ir pavojai“ – Parlamento Kultūros ir švietimo komiteto užsakytas tyrimas, paskelbtas 2017 m. pradžioje, kuriame nagrinėjama mažumų kalbų padėtis švietimo sistemoje pateikiant 13 atvejų tyrimus.

Antrąjį 2017 m. pusmetį ir 2018 m. pradžioje Europos Parlamento Kultūros ir švietimo komitetas rengs pranešimą savo iniciatyva dėl „kalbų lygybės skaitmeniniame amžiuje – žmogaus kalbos projektas“, remdamasis [tyrimu](#) tuo pačiu pavadinimu, kuris buvo parengtas Europos Parlamento Mokslinių ir technologinių sprendimų vertinimo komisijos prašymu.

[Michaela Franke](#)

[09/2017](#)

[7]OL C 117 E, 2010 5 6, p. 59.

[8]OL C 93, 2016 3 9, p. 52.

[9]Priimti tekstai, [P8_TA\(2016\)0442](#).